

María Victoria Moreno, Mestra

Manuel Bragado:
Faro de Vigo, 20.06.2017

Nunca saberei agradecer o privilexio que me concedeu a escritora María Victoria Moreno de ser o editor dos seus últimos libros. Apenas dous anos nos que compartimos as angueiras das edicións do seu ensaio *Diario da luz e a sombra* (2004) e de *Eu conto, ti cantas* (2005), un libro de contos de animais en verso, ilustrado por Manuel Uhía. Proxectos nados despois dunha conversa inesquecible na Feira do Libro de Pontevedra de 2003, que ela mesma inaugurara cun pregón espectacular, toda unha arenga rimada, na que chufou ben chufada a Pontevedra do alcalde Miguel Anxo Lores, na que se definiu como "snob e insurrecta", "anque moitos paus lle deran", na que agarimou aos seus alumnos e alumnas dos institutos Valle-Inclán e Torrente Ballester e na que tamén gabou aos libreiros como "intermediarios de mercancías sen fronteiras, traficantes dunha droga que sustenta os espíritos inquietos e ennobrece as ideas".

Outra intervención xenial desta letraferida amante do Quixote, Lorca e Miguel o de Orihuela, nacida en Valencia de Alcántara, de orixe andaluza por parte da súa nai mestra e de labregos acomodados da raia entre Cáceres e Toledo por parte do seu pai militar que, despois de estudar o bacharelato en Barcelona e a carreira de Filoloxía Románica en Madrid, chegou casualmente a Pontevedra en 1963 como profesora interina do instituto feminino. Casualidades, que despois de dous anos en Lugo, onde coñeceu ao profesor Xesús Alonso Montero e comprendeu a distribución social da lingua galega, a levaron a escoller facer a súa vida na vila do Lérez e a instalarse con todas as consecuencias no galego, idioma que aprendeu decontado como boa políglota (falaba, ademais, francés, catalán, italiano, portugués e algo de romanés) e do que chegaría a ser profesora clandestina nos anos do Tardofranquismo. Escollas de cidadanía que estendeu a escribir tamén toda a súa obra literaria en galego, desde os primeiros contos para a rapazada, que presentaría a comezos dos setenta aos certames do Facho, á súa primeira obra publicada, *Mar adiante* (1973), a historia dunha mestra que puxo escola nun barco, o "Arroás", sen dúbida, unha das novelas fundadoras da literatura infantil en galego.

Abondou un café demorado na terraza do Blanco y Negro para que María Victoria me propuxese que Xerais editase un libro sobre a súa experiencia, dende había sete anos, como doente de cancro de mama. Aceptei decontado convite tan valente, xa que sempre admirei a pulsión literaria e a afouteza da pontevedresa, probablemente desque lera o seu memorable *Leonardo e os fontaneiros* (1986), unha das súas obras máis queridas, pola que obtivera o Premio Barco de Vapor de SM, novela que creo pode considerarse como unha das primeiras de corte realista da literatura infantil en galego, da que insistimos foi pioneira. Cando me enviou o orixinal do ensaio, co título inicial de *I.T.V. (diario da luz e a sombra)* só me puxo dúas condicións: primeira, que se decidía finalmente editalo, lle propuxese as modificacións que me parecían máis oportunas (foron moi escasas, o texto pareceume xa na primeira volta unha peza literaria pulcra e de beleza desconcertante); segundo, que lle escribise un prólogo. Así o fixen, o mellor que puider, treméndome moitas veces as mans sobre o portátil, contaxiado pola súa aposta pola vida e pola esperanza nun texto autobiográfico escrito en condicións inclementes.

Durantes aqueles meses de edición do seu diario, cando compartimos na súa casa con ela e co seu compañeiro, o escritor Pedro Ferriol, con quen formou a Sociedade literaria Olmo, un bo vaso de viño tinto e unhas cabichas ben apuradas, comunicounos a súa convicción de que nunca é tempo de abri-lle as portas á desolación, insistíndonos na importancia de conservar todo aquilo que confire á vida un valor, de descubrir nas rutinas diarias, por dolorosas ou difíciles que sexan as situacións, pequenos praceres insospeitados, do amor polos animais, de establecer vencellos afectivos e amorosos coas amizades ou contar coa serenidade abonda para enfrontar os

contratempos do devir cotián.

María Victoria Moreno foi unha auténtica Mestra que deixou aquela súa pegada profundamente humana, esa paixón por vivir, esa destilación de vida en estado puro, no seu alumnado, nas súas amizades e, sobre todo, nos seus milleiros de lectores e lectoras. A súa obra literaria, moi valiosa, dende a máis coñecida, narrativa, como a ensáística ou poética, até agora menos visible, recompilada polo seu amigo Xavier Senín no libro *Elexías de luz* (Xerais, 2009), terá o vindeiro ano, no que será homenaxeada no Día das Letras Galegas, unha oportunidade única de ser recoñecida por lectores e lectoras de todas as idades.

Preguntas:

1. Defínide as palabras subliñadas no texto.
2. Cal foi os últimos libros que publicou a autora en vida?
3. Comenta os versos do pregón do libro en Pontevedra.
4. Esquematiza os elementos biográficos que se citan no artigo.
5. Por que se decidiu a falar en galego?
6. Cal foi a súa primeira obra en galego e de que ía?
7. Cal era a súa obra máis querida?
8. Que é o que máis valoraba da vida (cando xa estaba enferma)?
9. Que xéneros cultivou e por cal deles era máis famosa?
10. Fai un breve resumo.